Kokemustoiminnan

ABC-OPAS ALUEELLISEEN TOIMINTAAN

KOKEMUSTOIMINTAVERKOSTO | kokemustoimintaverkosto.fi

KOKEMUSTOIMINTAVERKOSTO

Aluetoiminnan opas:

Alueellisten ohjausryhmien hyvät käytännöt

Oppaan kohderyhmänä ovat verkoston järjestöjen vastuuhenkilöt ja ohjausryhmissä mukana olevat henkilöt. Tämän oppaan viimeisin versio löytyy sähköisenä www.kokemustoimintaverkosto.fi/verkosto/materiaalit.

Lukijalle saate

Tämä opas on kirjoitettu avuksi ja tueksi kokemustoiminnassa mukana oleville henkilöille ja tahoille. Oppaan tarkoitus on avata kokemustoiminnan maailmaa, kokemustoimintaverkostoa ja selkeyttää eri toimijoiden roolia siinä. Nimikkeitä ja käsitteitä syntyy koko ajan lisää, joten niiden avaamisessa on tyydytty tämän hetkiseen tietoon, joka todennäköisesti muuttuu ja elää. Oppaan tarkoituksena on myös jakaa kokemustoimintaverkostossa hyviksi havaittuja käytänteitä kaikkien saataville. Kokemustoiminta on vaikuttavaa ja sen parissa tehty työ on merkittävää ja tärkeää.

21.1.2019 Klaukkalassa | **Helena Skogström**

TUETTU VEIKKAUKSEN TUOTOILLA

Oppaan kopiointi kokonaan tai osittain on sallittua, jopa suositeltua lähde (Kokemustoimintaverkosto) mainiten. Painettu opas päivitetty tammikuussa 2021.

Sisältö

Alueellisen ohjausryhmän ydintehtävät 4

Mitä kokemustoiminta on? 4

Kokemustoimijan monet tehtävät 5

Kokemuskentän kouluttajatahoja 6

Käsitteet 7

Kokemuskentän vastuunjako ja koordinointi 10

Veikkaus ja STEA 10
Valtakunnallinen ohjausryhmä 10
Alueellinen ohjausryhmä 11
Jäsenjärjestöt 11

Miten kokemustoiminnan kuvio rakentuu? 13

Alueellisen ohjausryhmän kokoonpano 14

Alueellisen ohjausryhmän valinta ja järjestäytymiskokous 15

Alueellisen ohjausryhmän toiminnan tarkoitus 15

Alueellinen kehittämistuki 16

Valtakunnallinen kokemuspankki 16

Palkkio- ja korvausohjeistus 17

Arviointi, seuranta ja palaute 17

Koulutusten järjestäminen 18

Peruskoulutus 18
Täydentävä koulutus 19
Jatkokoulutus 19

Tiedottaminen 20

Kokemustoimintaverkosto sosiaalisessa mediassa 20
Tapahtumien sometus 21

Ohjausryhmien kokeilemia hyviä käytäntöjä 21

Materiaalit, lomakkeet ja lisätietoa 22

Alueellisen ohjausryhmän ydintehtävät

- Koordinoi alueellista toimintaa sekä edustaa kokemustoimintaa ja kokemustoimintaverkostoa.
- Tukee alueen koulutettuja kokemustoimijoita yhdessä taustajärjestöjen kanssa.
- Järjestää kokemustoimijoille mahdollisuuksia kohdata toisiaan ja virkistäytyä.
- Markkinoi toimintaa aktiivisesti järjestämällä kokemustoiminnalle uusia paikkoja näkyä ja kuulua.
- Vastaa vuosittaisista kokouksista ja kutsuu ne koolle.
- Kokoontuu tarpeen mukaan, esimerkiksi neljä kertaa vuodessa.
- Toimii linkkinä valtakunnallisen ohjausryhmän ja alueellisen toiminnan välillä. Välittää alueella syntyvää tietoa ja kokemusta verkostolle sekä valtakunnalliselle ohjausryhmälle. Jakaa verkoston tuottamaa tietoa oman alueensa toimijoille.

Mitä kokemustoiminta on?

Kokemustoimijat ovat tehtäväänsä koulutettuja pitkäaikaissairaita tai vammaisia henkilöitä ja heidän läheisiään, jotka välittävät kokemustietoa opiskelijoille ja ammattilaisille.

Kokemustoiminnassa pyritään siihen, että pitkäaikaissairaan, vammaisen henkilön tai heidän läheisensä kokemuksellinen tieto otetaan huomioon sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden suunnittelussa, kehittämisessä ja toteuttamisessa että sosiaali- ja terveysalan ammatillisessa koulutuksessa eri oppilaitoksissa. Myös muut kuin sote-alan organisaatiot

hyötyvät kokemustoimijoista. Kokemustoimijan tuoma asiakkaan näkökulma voi olla erittäin arvokas myös yksityisille organisaatioille, kuten kuljetus- ja matkailu- tai palvelualojen yrityksille.

Kokemustoiminnassa jaetaan kokemuksia ja kokemustietoa. Kokemustoimijoiden arjen asiantuntijuus tarjoaa ammattilaisille ja opiskelijoille mahdollisuuden peilata teoriatiedon kautta saatua näkökulmaa käytännön kokemuksiin sairauksista ja vammoista. Kokemustieto auttaa jäsentämään ja soveltamaan teoreettista tietoa. Kun ammattilaisten ymmärrys ja osaaminen potilaan, vammaisen ihmisen tai heidän läheisensä kokemusmaailmasta syvenee, he voivat käyttää kokemustietoa asiakkaiden tarpeiden entistä parempaan tunnistamiseen ja edelleen palveluiden ja toiminnan kehittämiseen.

Kokemustoimijan monet tehtävät

- Koulutushankkeiden suunnittelu ja toteutus
- Palvelujen arviointi ja kehittäminen
- Kokemusneuvojana, lääkärin tukena haastavissa potilastilanteissa
- Mukana ammattilaisten täydennyskoulutuksissa
- Mukana moniammatillisessa tiimissä
- Yhteiskehittäminen – parityöskentely ammattilaisen rinnalla esimerkiksi mielenterveys- ja päihdetyössä
- Mukana hoito- ja palveluketjujen kehittämistyössä
- Mukana tilojen ja toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa
- Mediayhteistyö ja blogit
- Opetustuokiot ja luennot oppilaitoksissa, työyhteisöissä ja järjestöissä
- Asiakas- ja potilastilanteiden simulaatio-opetus
- Elävä kirjasto ja kokemuskirjasto
- Opinnäytetöihin ja oppimistehtäviin sekä tutkimuksiin liittyvät haastattelut
- Kokemusedustajana eri kehittämistyöryhmissä ja organisaatioissa
- Projektien ja hankkeiden työ- ja ohjausryhmät
- Keskustelupaneelin jäsenenä toimiminen
- Seminaarien, messujen ja tapahtumien puheenvuorot
- Työpajatyöskentelyn ohjaaminen

Kokemuskentän kouluttajatahoja

Paikalliset järjestöt

- Mielenterveys- ja päihdekentällä toimivia paikallisia yhdistyksiä
- Koulutuksia järjestetty vuoden 1990 lopusta
- Koulutusten sisällöt vaihtelevia, laajuus 8–180 tuntia
- Koulutukset usein luonteeltaan osallistavia, voimaannuttavia ja kuntoutuksellisia
- Yhdistysten toimintaa tuetaan Veikkauksen tuotoilla

Kokemustoimintaverkosto

- Potilas- ja vammaisjärjestöjen muodostama verkosto
- Käynnistyi vuonna 1998 Polkuprojekti
- Toimintaa toteutetaan laajasti eri sairaus-, vamma- ja läheisjärjestöissä yhtenäisellä toiminta- ja koulutusmallilla
- Verkosto koordinoi järjestöjen yhteisiä koulutuksia
- Sote-alan yksiköihin ja oppilaitoksiin, sekä lisätä kokemustiedon käyttöä kentällä.
- Ei palkkiosuosituksia – tilaaja korvaa syntyvät kustannukset ja mahdollisen palkkion
- Veikkauksen tuotoilla tuetaan verkoston ja jäsenjärjestöjen toimintaa, STEAn linjausten mukaisesti osa järjestöjen vapaaehtoistoimintaa

Kaupungit ja opistot

- Kaupungeista esimerkiksi Tampere ja Pori ovat kouluttaneet omia kokemusasiantuntijoita
- Koulutukset ovat kohdistuneet pääosin mielenterveys- ja päihdesektorille
- Koulutuksia on järjestetty vuodesta 2010
- Kansanopistot järjestäneet kokemusasiantuntijakoulutuksia muun muassa Itä-Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa ja Keski-Pohjanmaalla
- Koulutuksiin on voinut hakea eri taustoilla, kuten elämänkriisi, somaattinen tai psyykkinen sairaus tai vastaava
- Koulutukset ovat olleet laajoja, noin 8 kk ja 150 tuntia

Sairaanhoitopiirit

- Toiminta käynnistyi vuonna 2004 Etelä-Pohjanmaan alueella mielenterveys- ja päihdeterveyspuolella
- Toiminta laajentunut viime vuosina myös somaattisiin ryhmiin
- Sairaanhoitopiirit kouluttavat ja koordinoivat toimintaa itsenäisesti
- Tehtävissä on muun muassa toiminnan arviointia, sairaalan kehittämistyöhön osallistumista, johtoryhmiä ja potilaiden kohtaamista
- Tehtävistä maksetaan sairaanhoitopiiritpiirin määrittämä korvaus
- Toimintaa on muun muassa seuraavilla alueilla:
  - Varsinais-Suomi
  - Satakunta
  - Kanta-Häme
  - Etelä-Pohjanmaa
  - Keski-Pohjanmaa
  - Keski-Suomi
  - Pohjois-Savo
  - Uusimaa

Käsitteet

Käsitteistö elää ja muuttuu koko ajan. Pääosin toimijasta käytettävän nimikkeen määrittää joko koulutustausta, tilaajataho ja/tai toimintaympäristö. Usein eri nimikkeiden taustalla on hyvinkin samankaltaista toimintaa:

- **Järjestöt:** pääosin kokemustoimija
- **Oppilaitokset:** kokemuskouluttaja - kokemustoimija - kokemusasiantuntija
- **Sairaanhoitopiirit:** kokemustoimija - kokemusasiantuntija
- **Kunnat/maakunnat:** kehittäjäasiakas - kokemusasiantuntija
- **Yksityiset palveluntuottajat:** kokemusasiantuntija

KOKEMUSTIETO

Vertaistoiminta

KOHDERYHMÄ

Suhteessa **samaa kokemusta** omaaviin

TOIMINTA

- Tuen antaminen

MISSIO

- Yksilön hyvinvoinnin lisääminen

TEHTÄVIÄ

Vertaistukihenkilö, vertaistukiryhmän ohjaaja

- Voi toimia myös ammattilaisten rinnalla esim. vertaisvastaanotto

Kokemustoiminta

KOHDERYHMÄ

Suhteessa **ei samaa kokemusta** omaaviin

TOIMINTA

- Ymmärryksen ja tiedon lisääminen

MISSIO

- Tiedon käyttö laajemmille ihmisryhmille

TEHTÄVIÄ

Asiantuntija, kouluttaja, kehittäjä, vaikuttaja

- Voi toimia myös ammattilaisen rinnalla, esim. Ensitieto-ryhmäluento
- Verkosto käyttää kokemustoimija nimikettä

Elämänkokemuksista syntyy ymmärrystä ja viisautta, jota voi käyttää hyödyksi monin eri tavoin.

Vertainen

Vertaisella on samankaltainen kokemus tai tavoite. Vertaisia voivat olla keskenään esimerkiksi:

- vanhemmat, joiden lapset aloittavat koulun
- vastasairastunut ja aiemmin saman sairauden läpikäynyt henkilö
- kaksi tai useampi vastasairastunutta
- kollegat

Vertaiset voivat kohdata toisensa spontaanisti tai sovitusti. Tapaamiset voidaan järjestää vertaisten kesken tai koulutetun henkilön ohjaamina.

Vertaistukija

Vertaistukijalla tai vertaistukihenkilöllä on samankaltainen kokemus tuettavan kanssa, ja hänet on koulutettu tehtäväänsä.

- sopeutunut omaan kokemukseensa
- on saanut valmennusta tehtäväänsä ja saa siihen myös tukea

Kohderyhmä: antaa tukea muille saman kokeneille.

Koulutus, valmennus, koordinointi ja tuki: oma taustajärjestö. Valmennukset vaihtelevat.

Löydä vertaistukija: Ota yhteyttä järjestöön, kuten potilas-, sairaus- tai vammaisjärjestöön tai kysy sinua hoitavalta taholta. Järjestöä voit etsiä muun muassa **Vertaistalo.fi** -verkkopalvelusta.

Vain kokenut voi kertoa kokemuksesta.

Kokemusasiantuntija

Kokemusasiantuntijalla on kokemus sairaudesta tai vammasta, ja hän haluaa jakaa kokemustaan eri tehtävissä. Kokemusasiantuntija voi toimia koulutettuna tai kouluttamattomana, organisaation koordinoimana tai yksityishenkilönä.

Kohderyhmä: välittää kokemustietoa eri alojen ammattilaisille tai opiskelijoille, muille saman kokeneille tai suurelle yleisölle.

Koulutus ja valmennus: eri toimijoiden koulutuksia, laajuus 16–180 tuntia. Osa toimii ilman koulutusta. Osa koulutuksista toimii oman kuntoutuksen tukena.

Koordinointi: Organisaatiot koordinoivat omaa toimintaansa, mukana pääasiassa mielenterveys- ja päihdejärjestöjä sekä sairaanhoitopiirejä.

Tuki: Osalla kokemusasiantuntijoista on taustaorganisaatio, joka tarjoaa tukea toimintaan.

Löydät kokemusasiantuntijan järjestöjen, taustaorganisaatioiden tai Koulutetut Kokemusasiantuntijat ry:n (KoKoA) kautta: **kokemusasiantuntijat.fi**

Kokemustoimija

Kokemustoimijalla on oma tai läheisen kokemus pitkäaikaissairaudesta tai vammasta, ja hänet on koulutettu tehtäväänsä. Toiminnasta vastaa Kokemustoimintaverkostoon kuuluva taustajärjestö.

Kohderyhmä: välittää kokemustietoa eri alojen ammattilaisille ja opiskelijoille.

Koulutus ja valmennus: taustajärjestö toteuttaa Kokemustoimintaverkoston peruskoulutuksen mallilla (45 tuntia).

Koordinointi ja tuki: Kokemustoimintaverkostoon kuuluva taustajärjestö.

Löydä kokemustoimija:
Ota yhteyttä potilas-, sairaus- tai vammaisjärjestöön tai käy osoitteessa **kokemuspankki.fi**

Kokemuskentän vastuunjako ja koordinointi

Veikkaus ja STEA

Kokemustoimintaverkoston toimintaa rahoitetaan Veikkauksen tuotoilla Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) kautta. Rahoitus on kohdennettua toiminta-avustusta eli Ak-rahoitusta, jota haetaan vakiintuneelle toiminnalle vuosittain.

Valtakunnallinen ohjausryhmä

Valtakunnallisen Kokemustoimintaverkoston ohjausryhmän (Kotove) vastuualueena verkoston yhteistoiminnan koordinointi, linjaukset ja ulkoinen vaikuttamistyö. Ryhmässä on mukana muun muassa taustajärjestöjen, kokemustoimijoiden ja opetusyksiköiden edustajia.

- Tukee alueellisten rakenteiden syntymistä ja kehittämistä, koordinoi aluetukea.
- Seuraa perus- ja jatkokoulutusmallin ajanmukaisuutta ja tekee tarvittavia linjauksia päivittämisen tarpeellisuudesta.
- Vastaa verkoston toiminnan rahoituksen hakemisesta yhdessä hallinnoivan järjestön kanssa.
- Linjaa verkoston palkatun työresurssin tehtäväkokonaisuuksia ja työn suuntaviivoja.

Alueellinen ohjausryhmä

Alueellisen ohjausryhmän kokoonpanossa mukana kokemustoimijoiden, järjestöjen ja tilaajatahojen edustus (muun muassa oppilaitokset, sidosryhmät, sote-edustajat). Järjestöt vastaavat vuorollaan ohjausryhmän puheenjohtajuudesta.

- Yhteistyökumppanuuksien rakentaminen alueella.
- Kokemustoimijoiden virkistystoiminta, vertaistapaamiset ja mahdollinen työnohjauksellinen toiminta.
- Kokemustoiminnan tapahtumien koordinointi ja toteuttaminen.
- Markkinoi ja tekee kokemustoimintaa näkyväksi, järjestää toimijoilleen uusia toimintamahdollisuuksia.

Jäsenjärjestöt

Kokemustoimintaverkostossa on mukana useita sosiaali- ja terveysalan järjestöjä jotka edustavat potilaita, vammaisia ja läheisiä. Kullakin verkostoon kuuluvalla järjestöillä on kokemustoiminnasta vastaava yhteyshenkilö.

- Perus- ja jatkokoulutus yhdessä muiden jäsenjärjestöjen kanssa.
- Taustatuki ja ohjaus kokemustoimijoille.
- Järjestön omien kokemustoimijoiden tietojen ylläpito kokemuspankki.
- Toiminnan aktiivinen markkinointi niin sisäisesti kuin ulkoisesti.
- Yhteistyö muiden jäsenjärjestöjen kanssa.
- Osallistuminen verkoston järjestämiin yhteyshenkilöiden tapaamisiin ja kehittämispäiviin.
- Osallistuminen alueellisten ohjausryhmien kokoonpanoon ja toimintaan.
- Toiminnasta viestintä ulospäin.

Kokemustoimija

- Sitoutuu toimimaan järjestöjen toiminta-ajatuksen mukaisesti.
- Markkinoi omaa toimintaansa sekä toiminnallaan kokemustoimijuutta yleisellä tasolla.
- Sitoutuu antamaan ja keräämään palautetta kokemustehtävistä verkoston palautelinkkien kautta: **kokemustoimintaverkosto.fi/palaute**
- Osallistuu virkistystapahtumiin sekä lisä- ja jatkokoulutuksiin.

Palkattu työntekijä

Kokemustoimintaverkoston palveluksessa työskentelee suunnittelija, joka koordinoi verkoston järjestöjen ja ohjausryhmien yhteistyötä ja tapaamisia.

- Ohjausryhmien ja järjestöjen toiminnan tukeminen ja ohjaus.
- Järjestöjen yhteisten peruskoulutusten käynnistäminen ja koordinointi.
- Jatkokoulutusten koordinoiminen ja toteuttaminen
- Osallistuminen alueellisiin tapahtumiin ja koulutuksiin.
- Koulutusten sisältöjen kehittäminen yhdessä järjestöjen ja ohjausryhmien kanssa.
- Verkoston sisäinen ja ulkoinen viestintä sekä vaikuttamistyö.
- Alueellisten hyvien käytäntöjen kokoaminen ja edelleen välittäminen muille alueille.
- Verkoston toiminnan raportointi, arviointi ja kehittäminen, yhdessä jäsenjärjestöjen kanssa.
- Kentällä syntyvän tiedon, kokemuksen ja ideoiden välittäminen valtakunnalliselle ohjausryhmälle.

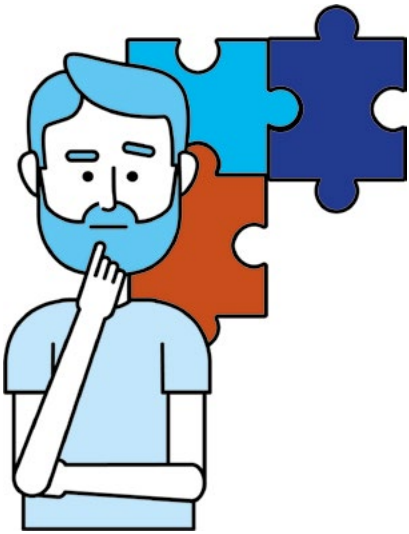

Miten kokemustoiminnan kuvio rakentuu?

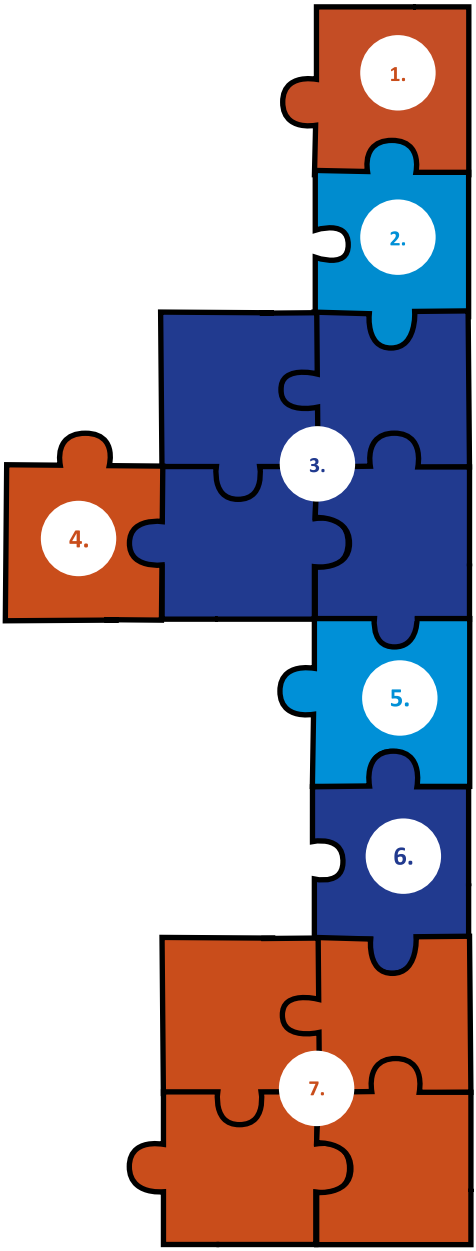

1. **STEA rahoittaa toiminnan**

2. **Valtakunnallinen ohjausryhmä**
Linjaa valtakunnallisen toiminnan suuntaviivoja, ohjaa ja koordinoi.

3. **Jäsenjärjestöt**
Jokaisesta nimetty **järjestöyhteistyöhenkilö,** joka vastaa kokemustoiminnasta omassa järjestössään, toimii yhteistyössä verkoston kanssa sekä heidän **kokemustoimijoidensa** tukena ja vastuuhenkilönä.

4. **Yhteistyökumppanit ja sidosryhmät**
Verkosto tekee yhteistyötä myös muiden kuin sote-järjestöjen kanssa.

5. **Alueelliset ohjausryhmät**
Rakentavat ja kehittävät alueensa kokemustoimintaa.

6. **Kokemustoimijat**
Toimintamme sydän.

7. **Tilaajat**

- Sairaanhoitopiirit ja SOTE-toimijat
- Maakunnat ja kaupungit
- Palvelualojen yritykset
- Oppilaitokset

Alueellisen ohjausryhmän kokoonpano

- Alueellisessa ohjausryhmässä on edustajia järjestöistä, kokemustoimijoista ja sote- ja opetusyksiköistä. Mukaan voidaan kutsua edustajia sidosryhmistä, joihin lukeutuvat kumppanuustalot, sairaanhoitopiirit, kaupungit ja kunnat, sosiaali- ja terveysturvayhdistykset sekä Koulutetut Kokemusasiantuntijat ry:n (KoKoA) edustajat.

- Yleisesti ohjausryhmässä on järjestöjen edustajia 2–4, kokemustoimijoita 2–3 ja sote- ja opetusyksiköiden edustajia 2–4. Lisäksi mukana voi olla sidosryhmien edustajia alueellisen tarpeen mukaan. Ohjausryhmän toimiva koko on tavallisesti 6–10 henkilöä. Isoilla alueilla ohjausryhmässä voi olla useampia edustajia.

- Ohjausryhmän puheenjohtajana ja sihteerinä toimii järjestöjen edustaja, millä varmistetaan tiedon välittyminen verkoston suuntaan sekä verkoston toimintaperiaatteiden tuntemus ja riittävät resurssit toimintaan.

- Ohjausryhmä kokoontuu 4–5 kertaa vuodessa. Ohjausryhmässä voi olla pienempiä työryhmiä, jotka kokoontuvat tarpeen mukaan ja vastaavat myös käytännön tehtävistä, kuten tapahtuman järjestämisestä.

- Ohjausryhmän toimikausi on yleensä kaksi vuotta.

- Erovuoroisilla jäsenillä ei ole estettä uudelleenvalintaan. Varajäseniä ei yleensä valita.

- Ohjausryhmä laatii vuosittain toimintasuunnitelman.

Alueellisen ohjausryhmän valinta ja järjestäytymiskokous

- Alueellinen ohjausryhmä kutsuu koolle järjestäytymiskokouksen.
- Asiasta tiedotetaan valtakunnallisen järjestöverkoston kautta myös alueen kokemustoimijoille.
- Ohjausryhmä huolehtii tiedottamisesta myös alueen opetusyksiköille ja sidosryhmille.
- Aikatauluista ja käytännöistä viestitään myös verkoston työntekijälle, jolta saa tiedottamiseen tarvittavat, ajankohtaiset sähköpostiosoitteet.
- Jäsenjärjestöt nimeävät ohjausryhmään järjestöehdokkaat ja suosittelevat kokemustoimijoita ohjausryhmän jäseniksi.
- Sote- ja opetusyksiköt sekä sidosryhmät nimeävät omat edustajansa.
- Ennakkoilmoittautumisen yhteydessä järjestäytymiskokoukseen toimitetaan samalla tieto edustetun tahon ehdokkaista ohjausryhmän jäseniksi.
- Järjestäytymiskokouksen alussa päätetään edustajien paikkojen määrä ryhmittäin. Jos ehdokkaita on enemmän kuin kokoonpanossa paikkoja, valinnan ratkaisee arpa.

Alueellisen toiminnan tarkoitus

Alueellinen ohjausryhmä luo yhteyksiä alueellaan eri tahoille, jotta kokemustoimijoille syntyisi tilausta ja kokemustoiminnan tunnettuus kasvaisi. Useat ohjausryhmät järjestävät alueensa kokemustoimijoille säännöllisesti virkistys- ja koulutustapahtumia. Kumppanina tapahtumien järjestämisessä voivat toimia paikalliset yhdistykset, tilaajatahot sekä oppilaitokset.

Järjestöt järjestävät kokemustoimijoiden peruskoulutuksia useilla alueilla itsenäisesti tai yhdessä verkoston kanssa. Koulutukset ovat sisällöltään ja laajuudeltaan verkoston määritelmän mukaisia. Koulutettavien henkilöiden valinnasta ja soveltuvuudesta vastaa aina koulutukseen hakevan henkilön oman taustajärjestön kokemustoiminnan vastuuhenkilö järjestön linjausten mukaisesti.

Vinkkejä virkistys- ja koulutustoimintaan

- **Alueellisen ohjausryhmän** järjestämät virkistystapahtumat ja koulutukset voivat olla hyvin monimuotoisia, kuten eri toimijoiden yhteistyössä rakentamia seminaareja, joissa kehitetään toimintaa ja lisätään sen tunnettuutta.

Joillakin alueilla järjestöjen kokemustoimijoille on tarjottu täydentävää koulutusta tai valmennusta sote-alueen toimesta, näin on tehty esimerkiksi Kajaanissa ja Vaasassa. Tavoitteena on, että kokemustoimijat saavat tarvittavia valmiuksia toimintaan sote-yksiköiden kehittämistehtävissä ja työryhmien kokoonpanoissa.

Alueiden eri sote-toimijat ovat enenevissä määrin kiinnostuneita kokemustiedon ja -toimijoiden hyödyntämisestä osana kehittämistyötä. Kun asiakkaan osallisuus vahvistuu, myös kokemusosaamiselle syntyy tilausta ja tarvetta. Kokemustoimijoita pyydetään mukaan työryhmiin sekä kehittämisen ja kouluttamisen tehtäviin.

Vinkkejä virkistys- ja koulutustoimintaan

- **Kokemustoimijoille** suunnatuissa tapahtumissa virkistäytymisen ja kohtaamisen ohella voidaan tarjota mahdollisuuksia esiintymistaidon kehittämiseen ja vuorovaikutukseen sekä täydennyskoulutusta vaikkapa PowerPoint -ohjelman käyttämiseen.
- **Tapahtumia** voi järjestää yhteistyössä tilaajatahon, kuten sairaanhoitopiirin tai oppilaitoksen kanssa. Tapahtumasta osa voi olla suunnattu kaikille ja osa vain kokemustoimijoille. **Kokemustoiminnan kohtaamisia** voi järjestää myös alueen eri tapahtumien yhteyteen, jolloin saadaan näkyvyyttä.

Alueellinen kehittämistuki

Alueelliset ohjausryhmät voivat hakea valtakunnalliselta verkostolta kehittämistukea toimintaansa. Tuesta päätetään aina vuosittain valtakunnallisessa ohjausryhmässä STEA:n avustusehdotuksen linjausten mukaisesti. Tuen hakemisesta tiedotetaan erikseen ohjausryhmille. Tuki on ollut keskimäärin 200–1000 euroa. Sitä voi käyttää alueen kokemustoiminnan kehittämiseen, kuten tapahtumien järjestämiseen potentiaalisille kuulijoille ja kokemustoimijoille sekä täydennyskoulutuksen tarjoamiseen.

Valtakunnallinen kokemuspankki

Kokemuspankista löytyy koottuna verkoston kaikkien jäsenjärjestöjen kokemustoimijoiden tiedot. Tilaajataho voi hakea sopivia kokemustoimijoita paikkakunnan, diagnoosin, elämäntilanteen tai järjestön perusteella. Myös alueelliset ohjausryhmät voivat käyttää rekisterin yhteystietoja tiedottamiseen alueen kokemustoimijoille tai etsiä kokemustoimijoita eri tehtäviin.

Kokemustoimintaverkoston jäsenjärjestöt päivittävät omalta osaltaan kokemustoimijoidensa tietoja pankkiin ja pitävät ne ajan tasalla. Valtakunnallisen verkoston työntekijä

hallinnoi pankkia ja tekee käyttäjätunnuksia julkisille tilaajatahoille ja ammattilaisille kuten sote-yksiköiden, sairaaloiden ja oppilaitosten edustajille.

Palkkio- ja korvausohjeistus

Kokemustoiminta on pääosin vapaaehtoistyötä. Kuitenkin jokaisella kokemustoimijalla on mahdollisuus tapauskohtaisesti sopia tilaajatahon kanssa palkkiosta ja esimerkiksi kohtuullisista matkakorvauksista. Kannattaa ottaa huomioon, että palkkio on verollista tuloa.

Arviointi, seuranta ja palaute

On tärkeää, että verkosto saa tiedon kokemustoimijoidensa tekemistä tehtävistä. Kokemustoimijatehtävien lukumäärät, kohteet, toteutustapa ja saatu palaute on tärkeää koota yhteen. Tietojen pohjalta tehdään itsearviointia ja kerätään seurantatietoa verkostolle ja rahoittajalle.

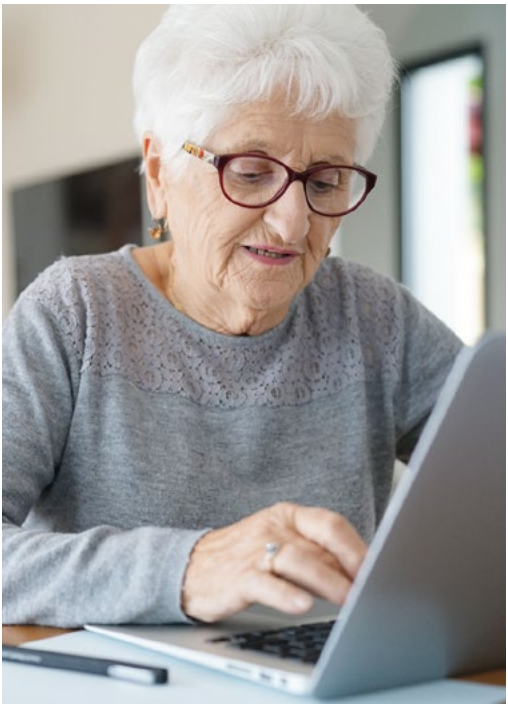

Tietojen koostamista varten käytössä on sähköinen palautelomake. Kokemustoimijan tulisi jokaisen tehtävänsä yhteydessä antaa linkki lomakkeeseen sekä kuulijoille että tilaajataholle, jotta he voivat pikaisesti täyttää kyselyn ja antaa tarvittavaa ja hyödyllistä tietoa valtakunnalliselle verkostolle. Myös kokemustoimijalle itselleen on linkki, jonka kautta hän voi tehdä itsearvioinnin. Palautetta ei vielä tässä vaiheessa ole pystytty eriyttämään niin, että se tulisi suoraan myös kokemustoimijalle itselleen. Tämä on seuraavana kehityskohteena.

Eri ryhmille kohdennetut palautelomakkeet löytyvät nettisivultamme kokemustoimintaverkosto.fi/palaute.

Koulutusten järjestäminen

Kaikilla kokemustoimijoilla tulee olla tehtäväänsä pätevyys, jonka saa osallistumalla peruskoulutukseen tai hakemalla valtakunnalliselta ohjausryhmältä erityisin perustein. Hakemuksen toimittaa oma taustajärjestö.

Valtakunnallinen ohjausryhmä määrittelee yhteistyössä jäsenjärjestöjen kanssa perus- ja jatkokoulutusten sisällön ja laajuuden. Tällä hetkellä tarjotaan peruskoulutusta ja kehittäjä-vaikuttaja -jatkokoulutusta. Koulutukset toteutetaan yhteistyössä järjestöjen ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Koulutuksiin haetaan järjestöjen kautta, jotka vastaavat omien kurssilaistensa valinnasta, soveltuvuudesta ja pääosin myös koulutuksen kustannuksista. Kurssille osallistuva henkilö ja hänen taustajärjestönsä sopivat matka- ja majoituskuluista aina tapauskohtaisesti.

Peruskoulutus

Peruskoulutuksella on yhtenäinen sisältö, jonka valtakunnallinen ohjausryhmä on linjannut ja hyväksynyt yhdessä jäsenjärjestöjen kanssa. Koulutus on laajuudeltaan noin 45 tuntia, jakautuen lähiopetukseen ja itsenäiseen työskentelyyn. Käytännössä lähiopetukseen varataan vähintään kolme päivää (yhteensä 25 tuntia) ja itsenäiseen työskentelyyn noin 20 tuntia sisältäen ennakko- ja välitehtävät sekä mahdollisen harjoitusluennon valmistelun ja esittämisen.

- Koulutus on prosessimainen, eli sen tulee jakautua riittävän pitkälle ajanjaksolle, mikä tukee kokemustoimijan oman kokemuksen jäsentymistä ja prosessointia.
- Peruskoulutuksista vastaavat yleensä kouluttavat järjestöt yhdessä, mahdollisesti yhteistyössä alueellisen ohjausryhmän kanssa. Ohjausryhmä tuo koulutukseen tärkeän paikallistuntemuksen ja alueelliset

kontaktit, joita vierailevilla järjestöjen työntekijöillä ei välttämättä ole.

- Kouluttajina toimivat pääosin järjestöjen työntekijät, kokeneet kokemustoimijat sekä mahdolliset ulkopuoliset kouluttajat.

- Järjestöjen yhteisissä koulutuksissa on havaittu, että on välttämätöntä nimetä koulutuksen koordinointiin vastuuhenkilö, jolla on kokonaiskuva toteuttamisesta, kouluttajista ja työnjaosta. Usein koulutuspäivien ohjelmaa ovat toteuttamassa eri järjestöjen työntekijät ja kouluttajat, jolloin koulutuksen jäntevyys, vastuualueet sekä tiedonkulku kouluttajien välillä täytyy varmistaa.

- Koulutuksista tiedotetaan järjestöjen ja alueellisen ohjausryhmän sopimalla tavalla: joko alueella laajemmin tai kohdennetusti järjestöjen omien kanavien kautta.

Täydentävä koulutus

Alueelliset ohjausryhmät järjestävät täydentävää koulutusta alueensa kokemustoimijoille. Koulutukset ovat yleensä lyhyitä, muutaman tunnin mittaisia tapahtumia. Aiheena voivat olla esimerkiksi viestintä, vuorovaikutus, esiintyminen, markkinointi, PowerPoint-esityksen laatiminen, YouTube-kanavan rakentaminen, videomateriaalin tekeminen tai vaikkapa hissipuheen laatiminen.

Useat ohjausryhmät käyttävät verkoston myöntämää kehittämisrahaa juuri täydennyskoulutusten järjestämiseen. Koulutukset ovat avoimia kaikille alueen koulutetuille kokemustoimijoille.

Vinkki:

- Hyviä **kouluttajia** löytyy esimerkiksi esiintyvien taiteilijoiden ja teattereiden kautta. Oppilaitoksista voi kysyä **videoiden tekijöitä.**

- Hyviä **tiloja** löytyy muun muassa kirjastoista ja oppilaitoksista, nämä ovat usein myös maksuttomia.

Jatkokoulutus

Kokemustoimijaverkosto suunnittelee ja toteuttaa kehittäjä-vaikuttaja -jatkokoulutusta kokemustoimijoille, jotka haluavat lisätä valmiuksiaan toimia kehittämisen ja vaikuttamisen eri tehtävissä. Koulutus sisältää itsenäisesti valmisteltavia etätehtäviä ja 1 ½ vrk lähiopetusta. Koulutuksen tarkoituksena on antaa tarvittavia työkaluja siihen, kuinka toimia kehittämis- ja suunnittelutehtävissä esimerkiksi erilaisissa työryhmissä. Kokemustoimintaverkosto tiedottaa koulutuksista järjestöjen ja ohjausryhmien kautta.

Tiedottaminen

Valtakunnallisen Kokemustoimintaverkoston ohjausryhmä (Kotove) ja sen suunnittelija vastaa sekä sisäisestä viestinnästä järjestöille ja ohjausryhmille että ulkoisesta viestinnästä sidosryhmille, julkisille kumppaneille ja muille toiminnan kannalta tärkeille tahoille. Viestintää toteutetaan avoimien kanavien kautta myös kokemustoimijoille ja asiasta kiinnostuneille.

Kokemustoimintaverkosto sosiaalisessa mediassa

Näytään, kuulutaan, innostetaan, osallistetaan ja tullaan tutuiksi sosiaalisessa mediassa!

Alueellisissa ohjausryhmissä kannattaa muistaa somenäkyvyyden mahdollisuudet ja innostaa toimijoita mukaan.

Kokemustoimijoita kannustetaan tekemään somepäivityksiä omalla profiilillaan eri kokemustoiminnan tehtävissä. Esiin voi nostaa tietoja ja kuvia omista “keikoista”,

Kanavat

Facebook: @Kokemustoimintaverkosto

Twitter: @Kokemustoimintaverkosto

YouTube: videoita hakusanalla kokemustoimintaverkosto

Hashtagit

#kokemustoiminta (yleinen)

#kokemustoimintaverkosto (verkoston tapahtumat, toiminta)

#kokemustoimijat (oppilaitoksissa, tapahtumissa, kokemustoimijoiden omissa esiintymisissä)

#kokemustieto (laajemmasta toiminnasta, tutkimustiedossa)

osallistumisista tapahtumiin ja kokemustoimintaan. Yhteisten hashtagien käyttö Twitterissä tuo toiminnan yhteen ja näkyviin.

Tapahtumien sometus

Tapahtumissa ilmoitetaan osallistujille etukäteen, jos paikalta tehdään sosiaaliseen mediaan päivityksiä. Kun kuvaat tapahtumissa, kysy etukäteen, saavatko kaikki näkyä sosiaalisen median postauksissa tai muussa käyttötarkoituksessa. Jos joku kieltäytyy, häntä ei pidä kuvata. Lapsia saa kuvata vain vanhemman luvalla.

Muistuta osallistujia käytössä olevista yhteisistä hastageista.

Tapahtumien ennakkomarkkinoinnissa voi pyytää apua myös valtakunnallisen verkoston työntekijöiltä.

Katso tarkempi someohje: Kokemustoimintaverkosto.fi

Ohjausryhmien kokeilemia hyviä käytäntöjä

- **Mentorointimalli:** Vanhempi ja kokeneempi kokemustoimija nimetään uuden kouluttautuneen kokemustoimijan tueksi määräajaksi. Mallissa sovitaan tapaamisten kestosta, yhteydenotoista ja tuen muodoista.

- **Työnohjaus:** Osa ohjausryhmistä on koordinoinut ryhmämuotoista työnohjausta alueen kokemustoimijoille. Ohjaajana on usein sidosryhmän tuttu, työnohjaajan koulutuksen käynyt henkilö, esimerkiksi opettaja.

- **Elävä kirjasto:** Elävässä kirjastossa paperisten kirjojen sijaan saadaan oikeita ihmisiä keskustelua varten. Elävää kirjastoa on järjestetty tapahtumien yhteydessä kirjastoissa, oppilaitosten teemapäivissä sekä kaupunkitapahtumissa ja vastaavissa. **Lisätietoa:** Alli.fi > vaikuttaminen > nuorten yhdenvertaisuus

- **Omaehtoinen vertaisryhmätoiminta:** Ryhmänohjaajakoulutuksen käynyt kokemustoimija on koonnut alueellaan ryhmän, joka kokoontuu kokemustehtävistä nousevien teemojen parissa erikseen sovitulla aikataululla.

- **Paneelikeskustelut:** Paneelikeskustelukiertueita on järjestetty alueilla osana toiminnan markkinointia tai vaikuttamistyötä.

- **Luentosarja-malli:** Alueen kokemustoimijoiden tarinoita tai teemoitettuja luentoja tarjotaan

kansanopiston, työväenopiston tai vastaavan luentotarjottimelle syksylle ja keväälle. Usein luentoja markkinoidaan myös sote-alan opiskelijoille osaksi vapaavalintaisia opintoja tai osaksi vapaaehtoistyöhön tutustumisen kokonaisuuksia.

- **Seminaarit:** Ammattilaisille ja tilaajille järjestetään monilla alueilla seminaareja kokemustoiminnan eri mahdollisuuksien markkinoimiseksi.

Materiaalit, lomakkeet ja lisätietoa

Ohjausryhmien ja järjestöjen käyttöön löytyy valmista materiaalia sekä lomakkeita Kokemustoimintaverkosto.fi/verkosto/materiaalit -osoitteesta.
Saatavana on muun muassa:

- Peruskoulutukseen hakulomake
  - Alkuhaastattelulomake
- Jatkokoulutukseen hakulomake
- Kokemustoimijan perustietolomake rekisteriä varten (CV-lomake)
- Koulutusten palautelinkki
- Harjoitusluennon arviointilomake
- Sähköiset palautelomakkeet kuulijoille ja tilaajille sekä kokemustoimijan itsearviointilomake

---

- **Kokemustoimintaverkoston oma verkkosivu** > kokemustoimintaverkosto.fi
- **Kokemukset käyttöön – kokemusasiantuntijatoiminnan kehittäminen, THL** > julkari.fi
- **Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – Sokra, THL**
- **THL:n kokemusosaamisen sivu** > thl.fi
- **Tiedä ja toimi -kortti Asiakasosallisuudesta** > julkari.fi > Hae: Asiakasosallisuus palvelujärjestelmässä
- **Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinnon -luonnos, jonka osana on alkanut 2019 alusta ”Kokemusasiantuntijana ja vertaisohjaajana toimiminen, 20 osp”.**

Kokemustoimintaverkoston jäsenjärjestöjen www-sivuja, joissa esitellään järjestön kokemustoimintaa:

- **Autismiliitto** > autismiliitto.fi
- **Kilpirauhasliitto** > kilpirauhasliitto.fi
- **Sydänliitto** > sydanliitto.fi
- **Invalidiliitto** > invalidiliitto.fi
- **Aivovammaliitto** > aivovammaliitto.fi
- **Aivoliitto** > aivoliitto.fi
- **Suomen Kipu** > suomenkipu.fi
- **Syöpäjärjestöt** > syopajarjestot.fi
- **Hengitysliitto** > hengitysliitto.fi
- **FinFami** > finfami.fi
- **Satakunnan Yhteisökeskus** > https://prezi.com/p/m9pa1xc-df__/kokemustoiminta-2018-satakunta/
- **Reumaliitto** > reumaliitto.fi
- **Munuais- ja maksaliitto** > muma.fi
- **Kuuloliitto** > kuuloliitto.fi
- **Näkövammaisten liitto** > nkl.fi
- **Keliakialiitto** > keliakialiitto.fi
- **Neuroliitto** > neuroliitto.fi
- **IBD ja muut suolistosairaudet** > ibd.fi
- **Parkinsonliitto** > parkinson.fi

Kokemustoimintaverkostoon kuuluu

18 alueellista ohjausryhmää,

yli 30 sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja

jo 600 kokemustoimijaa eri puolilla Suomea.

Yli 100 organisaatiota käyttää Kokemuspankkia.

KOKEMUSTOIMINTAVERKOSTO

| ADHD-liitto | Aivoliitto | Aivovammaliitto | Allergia-, Iho- ja Astmaliitto | Autismiliitto | IBD ja muut suolistosairaudet | Epilepsialiitto | Finnilco | Hengitysliitto | Invalidiliitto | Keliakialiitto | Kuuloliitto | Kynnys | Lihastautiliitto | Mielenterveyden keskusliitto | Mielenterveysomaisten keskusliitto – FinFami | Muistiliitto | Munuais- ja maksaliitto | Neuroliitto | Näkövammaisten liitto | Omaishoitajaliitto | Parkinsonliitto | Psoriasisliitto | Suomen CP-liitto | Suomen Diabetesliitto | Suomen Kilpirauhasliitto | Suomen Kipu | Suomen Migreeniyhdistys | Suomen Nivelyhdistys | Suomen Reumaliitto | Suomen Sydänliitto | Suomen Syöpäyhdistys |